

Vergaderjaar 2023–2024

29 911

Bestrijding georganiseerde criminaliteit

Nr. 436

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 april 2024

Op 6 april 2023 heb ik overleg gevoerd met de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid over criminaliteitsbestrijding, ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Mevrouw Bikker (ChristenUnie) vroeg in dat overleg aandacht voor ondermijning in het landelijk gebied. Ze verwees naar de uitkomsten van een onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van negen Groningse burgemeesters.¹ De onderzoekers stellen vast dat de beperkte beschikbaarheid van politiecapaciteit in dunbevolkte gebieden een voedingsbodem vormt voor ondermijnende activiteiten. Mevrouw Bikker heeft vervolgens, samen met mevrouw Kuik (CDA), een motie ingediend waarin de regering (o.a.) wordt verzocht met een strategie te komen voor de inzet van cameraschilden in het buitengebied.² Belangrijk is het verhogen van de pakkans van criminelen, deze wil ik zo hoog mogelijk maken. Daarom begrijp ik het idee van de motie goed en ondersteun ik het doel hiervan.

Afbakening

Om gericht een reactie te kunnen geven op deze motie ga ik van het volgende uit:

- In de motie wordt gesproken over een cameraschild als hulpmiddel om criminaliteit te signaleren en op te sporen. De inzet is dus gericht op de *strafrechtelijke handhaving* van de rechtsorde en niet op de handhaving van de openbare orde.
- Het gaat om de inzet van slimme camera's en dan specifiek om de inzet van ANPR-camera's.
- Het begrip «cameraschild» wordt in de motie niet uitgelegd. Ik vat een «cameraschild» op als een situatie waar in een geografisch afgebakend gebied op alle toegangswegen ANPR-camera's zijn geplaatst met als

¹ Ondermijning in het Ommeland – Een analyse van (de gemeentelijke aanpak van) ondermijning in negen Groningse gemeenten (downloadlocatie rapport)

² Kamerstukken II, vergaderjaar 2022–2023, 29 911, nr. 401

effect dat geen enkel voertuig dat gebied in of uit kan zonder te worden waargenomen door die camera's.

Landelijk gebied en ondermijning

Het is mij bekend dat er in dunbevolkte gebieden in verhouding minder politiecapaciteit beschikbaar is. Het is ook aannemelijk dat «de afwezige overheid» (zoals de onderzoekers het in het door mevrouw Bikker genoemde onderzoek omschrijven) in een uitgestrekt gebied bewegingsruimte creëert voor criminelen. Dat moeten we met elkaar zien te voorkomen. Daar mogen we ons niet bij neerleggen. Ondermijnende activiteiten hebben een ontwrichtend effect op de samenleving en op de democratie waarin we leven. Het kabinet zet daarom in op een brede aanpak. In deze aanpak wordt er samengewerkt tussen o.a. gemeenten, provincies, politie, Openbaar Ministerie (OM), Belastingdienst en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD). De RIEC's en het LIEC ondersteunen deze samenwerking.³ De inzet van ANPR-camera's is onderdeel van die aanpak.

Proportionaliteit

Tijdens de stemming over deze motie gaf ik al aan dat het OM en de politie bepalen welke aanpak bij een bepaalde vorm van criminaliteit hoort. Dat betekent ook dat zij bepalen of de inzet van een vaste of mobiele ANPR-camera op een specifieke locatie toegevoegde waarde kan hebben. Of die camera vervolgens kan worden geplaatst is niet alleen afhankelijk van het beschikbare budget en de beschikbare politiecapaciteit die nodig is voor de opvolging van de hits, maar is ook afhankelijk van de toets op proportionaliteit en subsidiariteit.

In mijn Kamerbrief van 3 april 2023 heb ik aangegeven dat de mate van inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van weggebruikers met name afhangt van het aantal ANPR-camera's en de locatie van de camera's. Het aantal camera's bepaalt, in samenhang met de intensiteit van het verkeer op de desbetreffende locaties, de frequentie van de inbreuk. De locatie van de camera's bepaalt de ingrijpendheid van de inbreuk. De dichtheid van het netwerk van camera's is immers redengevend voor de omvang van het beeld van het privéleven dat kan worden gevormd aan de hand van de vastgelegde en bewaarde kentekengegevens.⁴

Wanneer in een gebied de camera's zodanig zijn geplaatst dat er sprake is van een cameraschild, is de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van weggebruikers groter dan wanneer er geen sprake is van een cameraschild. De uitkomst van de proportionaliteitstoets is daarom veelal bepalend voor de vraag of een cameraschild is toegestaan.

Cameraschild in de praktijk

Ik ben ervan op de hoogte dat er op dit moment en in het verleden ANPR-camera's zijn geplaatst, zodanig dat er sprake was van een cameraschild. In al die gevallen was er sprake van een bijzondere omstandigheid, zoals een ernstige dreiging. De beschikbare politiecapaciteit is niet bepalend voor het inzetten van een cameraschild. Naarmate de in te zetten opsporingsbevoegdheid ingrijpender is, worden er immers hogere eisen gesteld aan de aard van de strafbare feiten waarom het gaat.

³ RIEC's: Regionale Informatie- en Expertise Centra. LIEC: Landelijk Informatie- en Expertise Centrum

⁴ Kamerstukken I, vergaderjaar 2022–2023, 33542, O

Terug naar de motie

U vraagt mij een strategie te ontwikkelen voor de inzet van cameraschilden in het buitengebied. Een cameraschild is een zwaar opsporingsmiddel dat niet zomaar mag worden ingezet door de politie. Iedere plaatsing van een cameraschild vraagt om een specifieke afweging. Een algemene strategie is daar niet voor te geven.

De omstandigheden kunnen echter zo bijzonder (en ernstig) zijn, dat de inzet van een cameraschild passend is. De eerste stap is dan om het voornemen tot het plaatsen van een cameraschild te bespreken in de lokale driehoek. Als alle te doorlopen toetsen een positieve uitkomst hebben, dan kan een cameraschild worden aangevraagd. Het contactpunt hiervoor is het Team Technisch Toezicht. Iedere politie-eenheid heeft een dergelijk team. Het nationaal coördinerend ANPR-team van de Landelijke eenheid van politie neemt de aanvraag vervolgens in behandeling. Het is belangrijk om als aanvragende politie-eenheid vanaf dit punt realistische verwachtingen te hebben. Niet iedere aanvraag kan worden gehonoreerd. Het beschikbare budget voor ANPR is beperkt en er is politiecapaciteit nodig om de verkregen informatie te verwerken en de hits op te volgen.

Ik heb de politie gevraagd te inventariseren hoeveel aanvragen van ANPR-camera's de afgelopen periode niet zijn gehonoreerd in verband met de budgettaire beperkingen en hoeveel extra budget er nodig is om deze knelpunten weg te nemen. Ik zal in het eerstvolgende halfjaarbericht Politie verslag doen van deze inventarisatie.

Mocht de conclusie zijn dat een cameraschild niet passend is voor de specifieke lokale omstandigheden, of dat een cameraschild om een andere reden niet kan worden gerealiseerd, dan kan het Team Technisch Toezicht advies geven over alternatieve middelen voor de oplossing van het veiligheidsprobleem. Bijvoorbeeld individuele ANPR-camera's of een andere sensing-toepassing.

Ook de gemeenten kunnen activiteiten ondernemen die gericht zijn op het bestrijden, voorkomen, belemmeren en frustreren van criminele activiteiten, al dan niet in samenwerking met andere partners. Het RIEC kan de gemeenten met kennis en ervaring ondersteunen bij de toepassing van bestuurlijke aanpak.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius